

Projekt

UCHWAŁA NR .....

RADY MIEJSKIEJ W OLECKU

z dnia ..... 2023 r.

w sprawie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

Na podstawie art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, 1700 i 2140) uchwała się co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025, stanowiący załącznik do uchwały.
- § 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej

Alicja Stefanowska

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2023-2025

Olecko 2023

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
1.1. Wyjaśnienie użytych skrótów	4
1.2. Podstawy prawne Programu.....	5
2. Charakterystyka sytuacji demograficznej i społecznej w gminie Olecko.....	6
3. Diagnoza sytuacji rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olecku.....	11
4. Zasoby instytucjonalne w gminie Olecko.....	23
4.1. Placówki wsparcia dziennego	23
4.2. Oświatowe placówki opiekuńczo-wychowawcze.....	24
4.3. Potrzeby inwestycyjne placówek wsparcia dziennego i oświatowych placówek opiekuńczo-wychowawczych.....	25
4.4. Instytucja powiatowe.....	26
5. Analiza SWOT	26
5. 1. Wnioski z analizy SWOT	29
6. Cele Programu	30
6.1. Cel główny.....	30
6.2. Cele szczegółowe	30
7. Adresaci programu	31
8. Realizacja programu	31
8. 1. Zadania w ramach realizacji celów	31
8.1.1. Rozwój usług socjalnych i form wsparcia sprzyjających umacnianiu rodziny	32
8.1.2. Promowanie i organizowanie różnorodnych form integracji rodziny ze społecznością lokalną	34
8.1.3. Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze	35
9. Przewidywane efekty	36
10. Źródła finansowania	37
11. Monitorowanie.....	37
12. Słowniczek	37
13. Podsumowanie.....	41
14. Spis tabel i wykresów.....	41

1. Wprowadzenie

Rodzina to grupa jednostek powiązanych więzami krwi, której dorośli członkowie ponoszą odpowiedzialność za opiekę i wychowanie dzieci. To rodzina, a przede wszystkim rodzice i ich postępowanie, kształtują określone wartości, postawy, przekonania, którymi w swoim życiu będą kierowały się dzieci. Posiadanie rodziny plasuje się wśród tych wartości, które pomimo wielu zmian zachodzących w społeczeństwie, są uniwersalne – wciąż ważne i pożądane. Jednocześnie podlega kulturowym i społecznym przeobrażeniom.

Proces wychowania stanowi podstawowy cel rodziny i jej pierwszorzędne zadanie. Poprzez rodzinę i interakcje, jakie w niej zachodzą, dziecko poznaje, co jest w życiu ważne, wartościowe, godne szacunku i naśladowania, a także poznaje otaczający świat i prawa nim rządzące. Rodzina, jako fundamentalne środowisko dziecka, powinna dbać o wszechstronny rozwój dziecka – psychiczny i osobisty oraz społeczny i fizyczny, zapewniać bezpieczeństwo i spokój w każdym aspekcie życia, dążyć do prawidłowego rozwoju moralnego i kulturowego.

Niezależnie od tego, jak funkcjonuje rodzina, czy jest środowiskiem zdrowym i wartościowym, czy też przejawia wyraźne cechy dysfunkcji – w każdym przypadku kształtuje osobowość dziecka, postawę społeczną, wyznacza koleje losu.

W potocznym przekonaniu w rodzinie powinna być zaspokajana potrzeba miłości i bezpieczeństwa. Rodzina stanowi pierwszą grupę odniesienia, w ramach której budowane jest poczucie tożsamości dziecka. To rodzina dostarcza pierwszych doświadczeń w relacjach z najbliższymi, z innymi ludźmi, z otoczeniem.

Współczesne rodziny zmagają się z wieloma problemami, które mogą doprowadzić do dezorganizacji życia rodzinnego. Postęp cywilizacyjny i technologiczny poprawił jakość życia w wielu obszarach. Niestety pojawiły się nowe zagrożenia i problemy, które negatywnie oddziałują na życie rodzinne. Sytuację rodzin problemowych determinuje niski kapitał społeczny, wielopokoleniowe, dziedziczone nieprawidłowe wzorce wychowawcze, przemoc, uzależnienia i inne problemy ujmowane w kategorię patologii społecznych.

Rodzinie przeżywającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu oraz wypełnianiu obowiązków rodzicielskich należy zapewnić wsparcie i interdyscyplinarną pomoc umożliwiającą jej samodzielne przewyciężanie wszelkich problemów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej szczególną rangę przypisała funkcji opiekuńczo-wychowawczej realizowanej w rodzinie. Realizowanie tych zadań, na mocy ustawy, zostało w znacznej mierze oparte na usłudze asystenta rodziny. Jest on głównym koordynatorem działań, które w zamierzeniu muszą być zindywidualizowane, tj. ich wykorzystanie zależne jest od potrzeb konkretnej rodziny.

Należy poczynić wszelkie starania, aby rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej uzyskały profesjonalną pomoc i mogły w przyszłości samodzielnie, bez wsparcia instytucjonalnego, realizować złożone funkcje rodziny.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 jest utworzenie systemu opieki nad dziećmi oraz wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, w celu przywrócenia im zdolności do wypełnienia tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą na całej rodzinie, również w sytuacjach,

gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Planowane działania w programie w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji danej rodziny, będą miały zróżnicowany charakter: profilaktyczny, aktywizujący oraz interwencyjny. Interdyscyplinarną pomoc rodzinom przeżywającym kryzys powinny świadczyć lokalne służby społeczne oraz inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, z zachowaniem zasady wzajemnej współpracy oraz poszanowania godności wszystkich uczestników działań. Realizacja programu może odbywać się za zgodą rodziny, z jej aktywnym udziałem w procesie zmian, z wykorzystaniem jej zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

1.1. Wyjaśnienie użytych skrótów

Skrót	Rozwinięcie
GKRPA	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olecku
GUS	Główny Urząd Statystyczny
KDR	Karta Dużej Rodziny
KGR	Konferencja Grupy Rodzinnej
KIS	Klub Integracji Społecznej - MOPS w Olecku
KPP	Komenda Powiatowa Policji w Olecku
MOPS	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku
MOSiR	Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olecku
NGO	organizacje pozarządowe
NK	procedura "Niebieskie Karty"
PAI	Program Aktywizacja i Integracja
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
PCWE	Powiatowe Centrum Wspierania Edukacji
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PK-I	Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku
PSU	prace społecznie użyteczne
PTUANIW	Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku
PUP	Powiatowy Urząd Pracy w Olecku
ROK	Regionalny Ośrodek Kultury w Olecku „Mazury Garbate”
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Olsztynie
SR	Sąd Rejonowy w Olecku
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy w Olecku
TPD	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Warmińsko-Mazurski Oddział Miejsko-Gminny w Olecku
TSR	Terapia Skoncentrowana na Rozwiązaniach
UM	Urząd Miejski w Olecku
UM SZB	Urząd Miejski w Olecku – Wydział Spraw Społecznych, Zdrowia i Bezpieczeństwa

UM PR	Urząd Miejski w Olecku – Wydział Promocji, Kultury i Sportu
UM EK	Urząd Miejski w Olecku – Wydział Edukacji
ZDZ	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Olecku
ZI	Zespół Interdyscyplinarny przy MOPS w Olecku
ZKSS	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy SR w Olecku

1. 2. Podstawy prawne Programu

Opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny, zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) należy do zadań gminy.

Pierwszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Olecku opracowany był na lata 2013-2016. Program przyjęty został uchwałą Nr ORN.0007.35.2013 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 28 czerwca 2013 roku. Corocznie, w terminie do 31 marca, składane były Radzie Miejskiej w Olecku sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiane potrzeby związane z ich realizacją.

Zapisy Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 są spójne z aktami ustawodawstwa krajowego i lokalnego dotyczącymi ochrony dziecka i rodziny, takimi jak:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249);
- 4) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327);
- 5) ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021r. poz. 1119 ze zm.);
- 6) ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);
- 7) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Olecko na lata 2016-2025 (Uchwała nr ORN.0007.25.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 kwietnia 2016 r.);
- 8) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Olecko na lata 2019-2025;
- 9) Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy także:

- 1) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

- 2) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- - wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa;
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających;
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 3) finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 4) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 5) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
- 6) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

2. Charakterystyka sytuacji demograficznej i społecznej w gminie Olecko

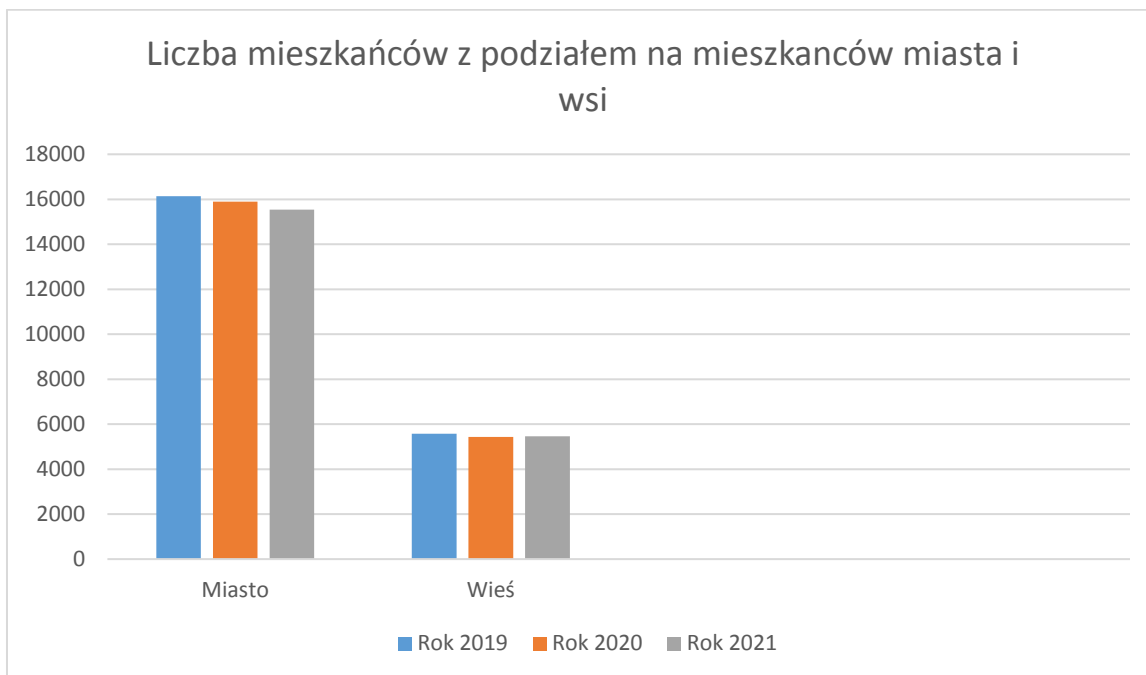
Olecko jest gminą miejsko-wiejską położoną w północno-wschodniej części Polski. Siedzibą gminy jest miasto Olecko. W skład gminy wchodzi 44 miejscowości zgrupowanych w 35 sołectwach.

Na obszarze gminy o powierzchni 266,6 km², w 44 miejscowościach, zamieszkuje 21 003 osób, w tym 15 539 osób w mieście i 5 464 na wsi. W podziale na płeć jest to 10 826 kobiet i 10 177 mężczyzn (według stanu na koniec II półrocza 2021 roku).

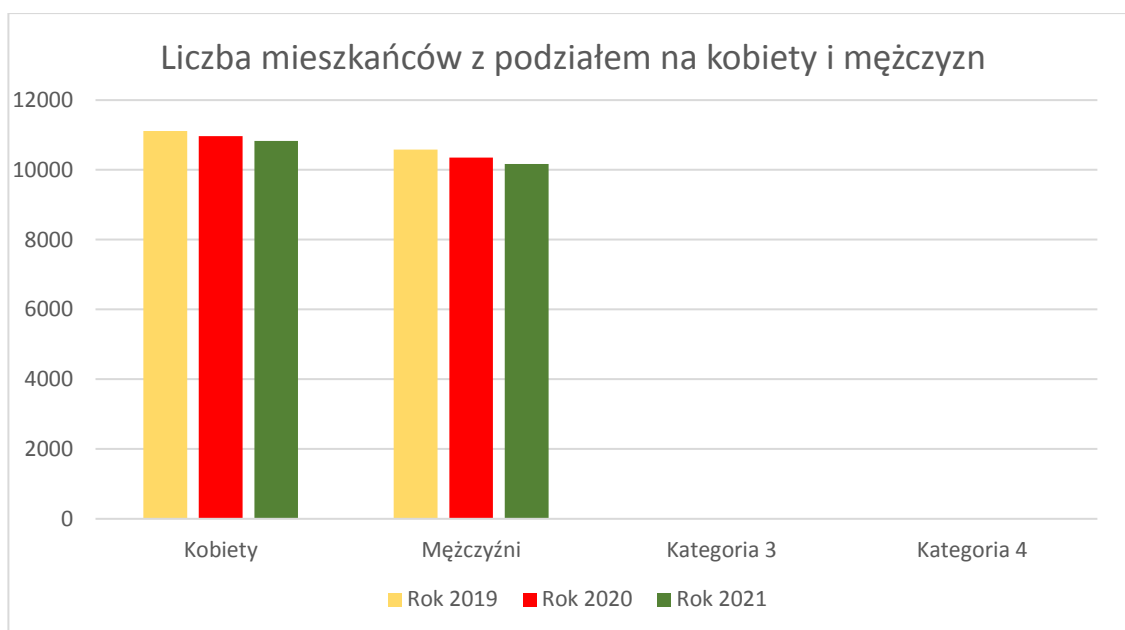
Liczba mieszkańców	Lata		
	2019	2020	2021
Miasto	16 135	15 890	15 539
Wieś	5570	5428	5464
Kobiety	11 119	10 967	10 826
Mężczyźni	10 586	10 351	10 177

Tabela 1. Liczba mieszkańców. Źródło: UM w Olecku

Sytuację demograficzną w gminie Olecko przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres nr 1. Liczba mieszkańców z podziałem na mieszkańców miasta i wsi. Źródło: UM w Olecku

Wykres nr 2. Liczba mieszkańców z podziałem na kobiety i mężczyzn. Źródło: UM w Olecku

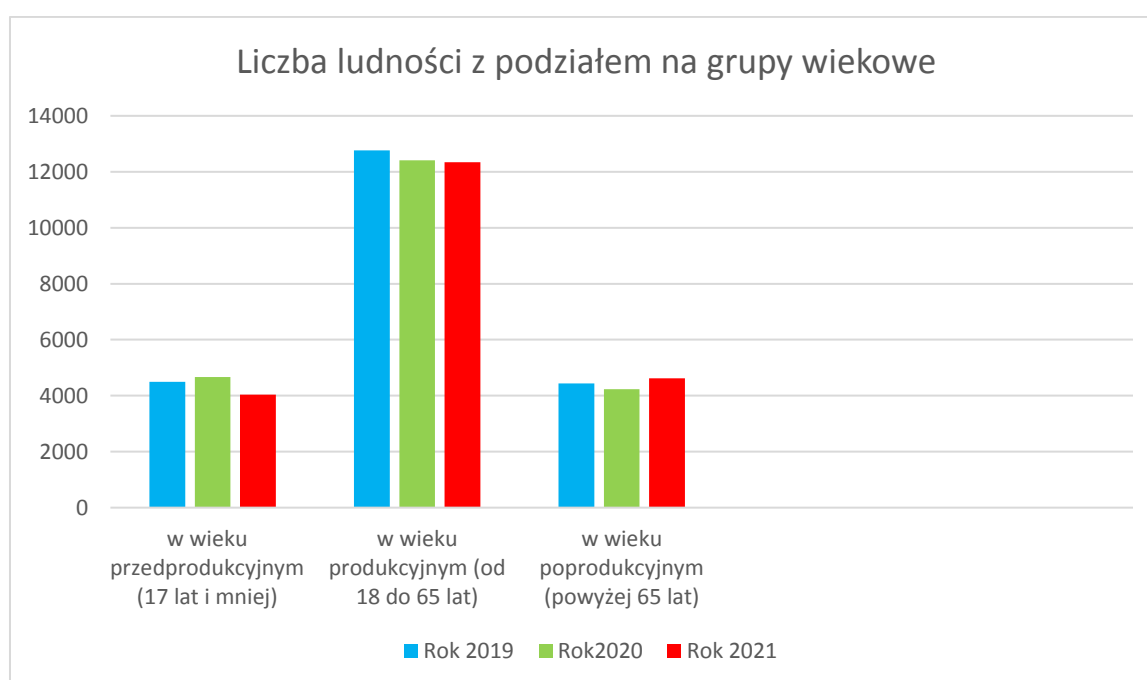
Mieszkańcy gminy Olecko zawarli w 2021 roku 71 małżeństw, co odpowiada 3,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 31,3% mieszkańców gminy Olecko jest stanu wolnego, 52,3% żyje w małżeństwie, 5,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,4% to wdowy/wdowcy. https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Olecko

Dane statystyczne potwierdzają negatywne zjawiska demograficzne występujące w gminie Olecko:

Liczba ludności	Lata		
	2019	2020	2021
Ogółem	21 705	21 318	21 003
w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	4492	4671	4043
w wieku produkcyjnym (od 18 do 65 lat)	12 771	12 410	12 339
w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat)	4443	4237	4621

Tabela 2. Liczba mieszkańców według wieku. Źródło: UM w Olecku.

Wykres nr 3. Liczba ludności z podziałem na grupy wiekowe. Źródło: UM w Olecku

W 2021 roku w gminie Olecko oddano do użytku 112 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 5,12 nowych lokali. Jest to wartość znacznie większa od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Olecko to 8037 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 366 mieszkań. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz mniejsza od średniej dla całej Polski.

W 2021 roku 72,3% mieszkań zostało przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem, 27,7% na cele indywidualne. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w gminie

Olecko to 3,54 i jest mniejsza od przeciętnej liczby izb dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz mniejsza od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2021 roku w gminie Olecko to 81,20 m² i jest znacznie mniejsza od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Olecko#nieruchomosci

W skład mieszkaniowego zasobu gminy wchodzi 23 budynki komunalne z 149 lokalami mieszkalnymi. Łącznie zasób mieszkaniowy gminy stanowi 379 lokali, w tym 34 lokale socjalne o powierzchni użytkowej 15 758,13 m². Przeciętna wielkość mieszkania w zasobach wynosi 41,58 m² powierzchni użytkowej (dane dotyczące 2021 roku).

Pomimo dobrej koniunktury na rynku mieszkaniowym rośnie zapotrzebowanie na tanie mieszkania komunalne.

Zapotrzebowanie na mieszkania komunalne i socjalne zostało przedstawione w poniżej tabeli. Źródłem danych są złożone wnioski, jednak zapotrzebowanie jest znacznie wyższe, ponieważ nie wszyscy zgłaszający się do gminy podejmują decyzję o złożeniu wniosku.

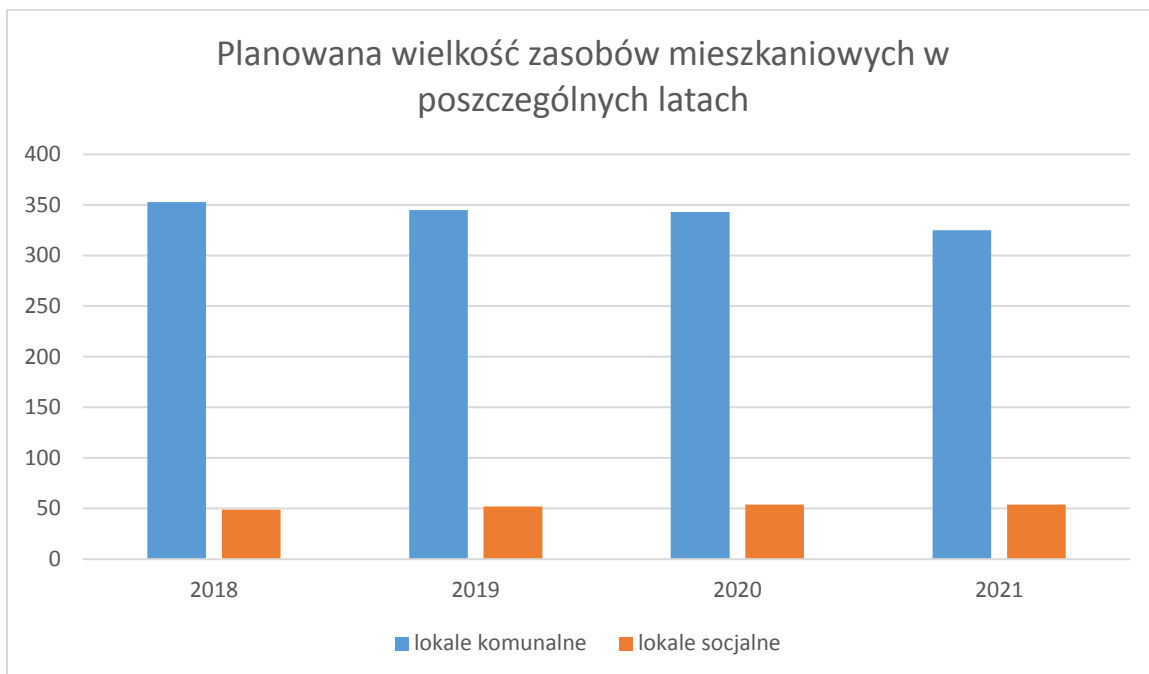
Lokale	Liczba wniosków do załatwienia	Lokale zamienne dla najemców z budynków do sprzedaży	Szacowana liczba wniosków	Planowany uzysk	Potrzeby
komunalne	15	-	18	22	24
socjalne	34	-	15	6	35

Tabela 3. Bieżące zapotrzebowanie na mieszkania komunalne i socjalne, rok 2021. Źródło: UM w Olecku

Z analizy przedstawionych danych wynika, iż zapotrzebowanie na lokale komunalne jest znacznie wyższe niż możliwości gminy. Z poniżej przedstawionych planów wynika, że sytuacja może się jeszcze pogłębić ze względu na planowane zmniejszenie zasobów komunalnych gminy.

Lata	Liczba lokali	
	komunalnych	socjalnych
2018	353	49
2019	345	52
2020	343	54
2021	325	54

Tabela 4. Planowana wielkość zasobów mieszkaniowych w poszczególnych latach. Źródło: UM w Olecku

Wykres nr 4. Planowana wielkość zasobów mieszkaniowych w poszczególnych latach. Źródło: UM w Olecku

Rodziny w trudnej sytuacji życiowej korzystają z dodatku mieszkaniowego, którego wysokość uzależniona jest m. in. od dochodów rodziny, powierzchni mieszkania i liczby osób we wspólnym gospodarstwie domowym.

Pomimo wsparcia rodzin rośnie liczba osób posiadających zobowiązania wobec gminy z tytułu zaległości czynszowych.

Zaległości najemców zasobów komunalnych gminy Olecko z tytułu czynszu i opłat za lata 2019-2021 przedstawiają się następująco:

	2019	2020	2021
czynsz	915 501,52 zł	938 342,08 zł	794 042,34 zł
opłaty	420 977,12 zł	459 763,88 zł	628 694,05 zł

Tabela 5. Zaległości najemców zasobów komunalnych gminy Olecko. Źródło: UM w Olecku

Wykres nr 5. Zaległości najemców zasobów komunalnych. Źródło: UM w Olecku

O możliwość odpracowania zadłużenia mogą ubiegać się dłużnicy, którzy posiadają zadłużenie w opłatach powyżej 3.000,00 zł. Program odpracowania zadłużenia określa zarządzenie nr ORN.0050.46.2015 Burmistrza Olecka z dnia 6 marca 2015 r. w sprawie przyjęcia Programu pomocy w spłacie zadłużenia z tytułu korzystania z lokali mieszkalnych stanowiących własność gminy Olecko w formie świadczeń rzeczowych.

Z możliwości odpracowania zadłużenia w 2019 roku korzystały 3 osoby, w 2020 roku 1 osoba, w 2021 roku nikt nie korzystał z odpracowania zadłużenia. Mimo szerokiej kampanii informacyjnej (informacja wysyłana wraz z wezwaniem do zapłaty bezpośrednio do potencjalnych zainteresowanych, artykuły w prasie i na gminnej stronie www) mieszkańcy nie są zainteresowani odpracowywaniem długów.

3. Diagnoza sytuacji rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olecku

Dla potrzeb Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 opracowano Kartę Diagnostyczną, zawierającą informacje na temat liczby rodzin korzystających z różnych form wsparcia socjalnego na tle ogólnej liczby mieszkańców oraz w odniesieniu do liczby dzieci zamieszkujących Gminę Olecko.

W tym celu wykorzystane zostały dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olecku i Zespołu Interdyscyplinarnego przy MOPS w Olecku, dane zawarte w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej, dane zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Olecko na lata 2016-2025, dane Powiatowego Urzędu Pracy w Olecku, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olecku, Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku, Urzędu Miejskiego - Wydziału Spraw Społecznych, Zdrowia i Bezpieczeństwa, Wydziału Edukacji oraz Wydziału Promocji, Kultury i Sportu.

Karta Diagnostyczna posłużyła do analizy danych o rodzinach objętych wsparciem oraz określenia celów pracy z rodzinami.

Wyszczególnienie	Lata					
	2019		2020		2021	
Liczba mieszkańców gminy Olecko (ogółem)	21 705		21 318		21 003	
Liczba dzieci zamieszkujących gminę Olecko (17 lat i mniej)	4218		4136		4043	
Liczba osób bezrobotnych	1273		1475		1263	
w tym	osoby długotrwale bezrobotne		728		773	
	z prawem do zasiłku dla bezrobotnych		194		272	
	zatrudnionych w ramach PSU		55		10	
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	2569		2537		2589	
Praca socjalna	682 liczba rodzin	1835 osób	652 liczba rodzin	1464 osób	639 liczba rodzin	1354 osób
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych (500+)	2569		2537		2589	
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	177		176		175	
Liczba rodzin (gospodarstw domowych) korzystających z dodatku mieszkaniowego	Od 07-12 299		462		432	
Liczba rodzin korzystających z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny (wydane karty)	711		305		323	
Liczba rodzin korzystających z Karty Oleckiej Rodziny 3+	308		223		288	
Liczba osób zgłoszonych do GKRPA w celu zobowiązania do leczenia odwykowego	34		22		40	
Liczba udzielonych porad i konsultacji oraz przeprowadzonych diagnoz w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	316		332		320	
Liczba rodzin objętych procedurą przeciwdziałania przemocy w rodzinie „Niebieskie Karty”	104		88		98	
w tym	rodziny, w których wszczęto procedurę w danym roku		70		73	
Liczba dzieci korzystających ze stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych	Od 09-12 189		252		237	
Liczba asystentów rodziny	1		1		2	
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny	19		16		32	

Tabela 6. Karta Diagnostyczna. Opracowanie: MOPS w Olecku

Zebrane dane wskazują na spadek liczby rodzin korzystających z wymienionych w Karcie Diagnostycznej świadczeń. Pozostaje to w związku ze spadkiem liczby mieszkańców gminy Olecko. Wzrost odnotowuje się wśród rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych, świadczeń wychowawczych (500+), Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, Karty Oleckiej Rodziny 3+.

Kolejne zestawienie pokazuje liczbę rodzin i osób w tych rodzinach, które korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej w latach 2019-2021 w ramach zadań własnych i zleconych, bez względu na ich rodzaj, formę i źródła finansowania.

Wyszczególnienie		Lata		
		2019	2020	2021
Liczba mieszkańców gminy Olecko (ogółem)		21 705	21 318	21 003
Liczba dzieci zamieszkujących gminę Olecko (17 lat i mniej)		4218	4136	4043
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej		882	870	1184
w tym	liczba osób w rodzinach	2202	1984	1963
	liczba dzieci	1262	1225	977

Tabela 7. Klienci pomocy społecznej. Źródło: MOPS w Olecku

Dane MOPS wskazują, że średnio w ciągu roku około 9,35% mieszkańców gminy Olecko korzysta z pomocy społecznej. Pomocą społeczną objętych jest średnio 4,65% dzieci.

W stosunku do roku 2019 w 2020 roku zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, co być może spowodowane było efektem Programu Rodzina 500+ oraz innymi programami rządowymi. W 2021 roku ponownie nastąpił znaczny wzrost beneficjentów korzystających z różnych form wsparcia z pomocy społecznej.

1 stycznia 2022 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej co w praktyce oznacza, że kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wzrosło o 75,00 zł i obecnie wynosi 776,00 zł, a kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie w 2022 r. wynosi 600,00 zł. Wzrosło zatem o 72,00 zł.

Pomoc społeczna ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje, gdy dochód osoby lub rodziny nie przekracza kryterium dochodowego przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15 ustawy o pomocy społecznej lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2019-2021 z uwzględnieniem liczby rodzin i liczby osób w tych rodzinach przedstawia poniższa tabela:

Powody trudnej sytuacji	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Ubóstwo	137	291	151	310	171	351
Sieroctwo	0	0	1	1	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	148	623	118	520	68	328
w tym: wielodzietność	57	315	38	217	37	211
Bezrobocie	320	905	329	914	328	882
Niepełnosprawność	96	113	91	113	100	128
Długotrwała lub ciężka choroba	407	698	387	717	381	680
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	152	517	161	578	130	487
w tym: rodziny niepełne	100	302	101	321	91	288
wielodzietne	15	86	27	155	31	186
Przemoc w rodzinie	13	43	13	37	17	53
Alkoholizm	24	50	25	44	34	52
Narkomania	4	4	6	6	12	14
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	9	12	21	15	20

Tabela 8. Powody przyznania pomocy społecznej. Źródło: MOPS w Olecku

Dominującym problemem w rodzinach korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest bezrobocie, a w następnej kolejności: długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, ubóstwo.

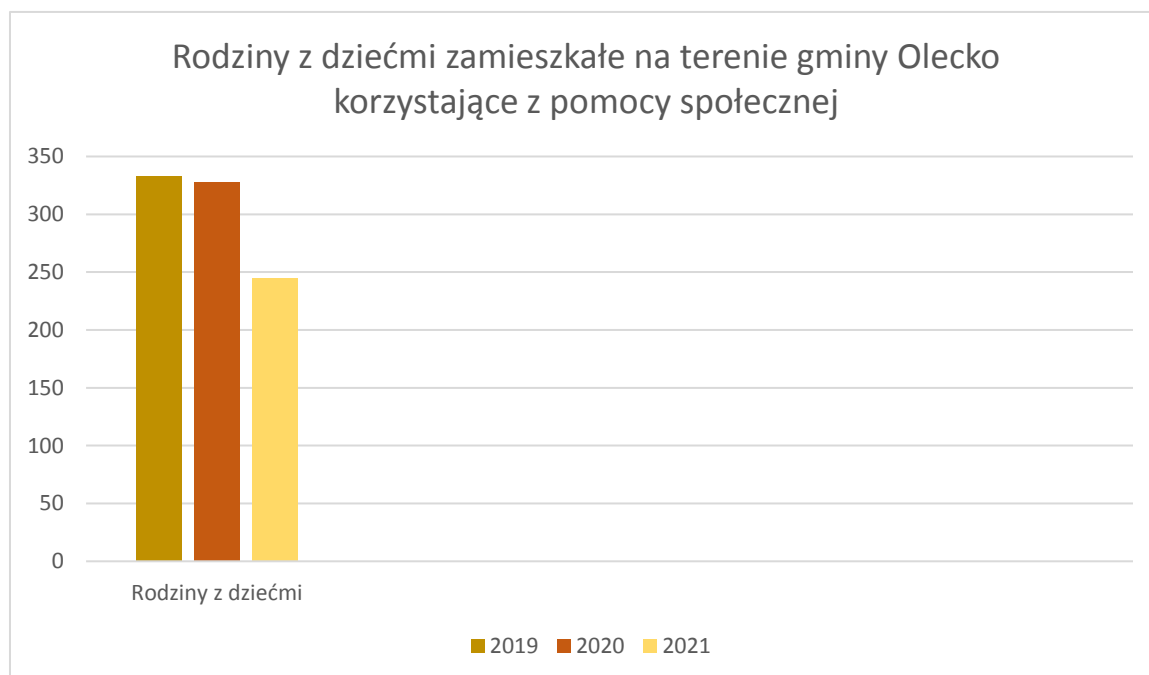
W gminie Olecko nadal ważną kwestią społeczną jest bezrobocie. Na koniec grudnia 2021 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Olecko wynosiła 1263 osoby (wzrost bezrobocia o 3,8% w stosunku do listopada 2021 roku). Według danych PUP Olecko na koniec grudnia z tej liczby 748 to osoby długotrwale bezrobotne. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiadało jedynie 184 osób.

Wciąż jedną z głównych przesłanek przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo, co w wielu przypadkach spowodowane jest brakiem możliwości zatrudnienia.

Typy rodzin, ze względu na liczbę dzieci w rodzinie, objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021, obrazuje poniższe zestawienie:

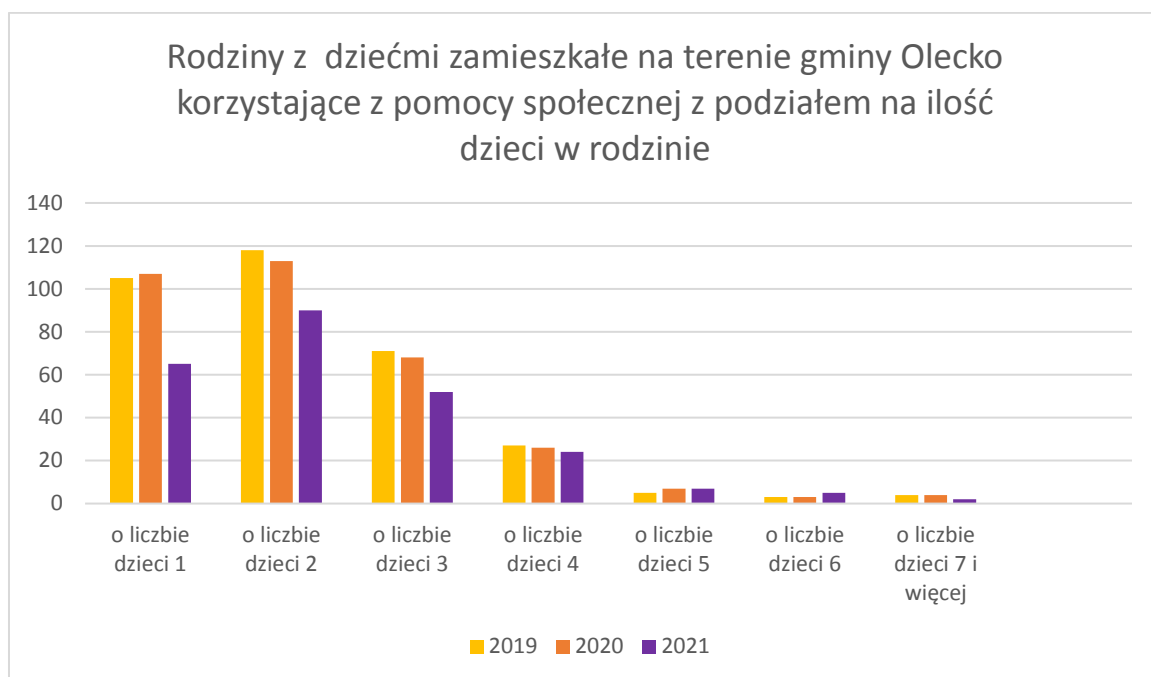
Wyszczególnienie		Lata		
		2019	2020	2021
Rodziny z dziećmi		333	328	245
w tym o liczbie dzieci	1	105	107	65
	2	118	113	90
	3	71	68	52
	4	27	26	24
	5	5	7	7
	6	3	3	5
	7 i więcej	4	4	2

Tabela 9. Rodziny z dziećmi. Źródło: MOPS w Olecku

Wykres nr 6. Rodziny z dziećmi zamieszkałe na terenie gminy Olecko korzystające z pomocy społecznej. Źródło: MOPS w Olecku

Wykres nr 7. Rodziny z dziećmi zamieszkałe na terenie gminy Olecko korzystające z pomocy społecznej z podziałem na ilość dzieci w rodzinie. Źródło: MOPS w Olecku

Wśród rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej największą grupę stanowią rodziny z dwojgiem dzieci. Znaczną liczbę stanowią rodziny niepełne, które jednocześnie charakteryzują się bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ubóstwo i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych są poważnymi czynnikami ryzyka zaniedbań w sferze zaspokajania materialnych i emocjonalnych potrzeb dzieci.

Na podstawie analizy problemów rodzin objętych wsparciem instytucji pomocy społecznej zdefiniowanych przez zespół pracowników socjalnych i asystenta rodziny wyłoniono obszary i przyczyny dysfunkcji w rodzinach:

Przyczyny dysfunkcji w rodzinach	Ryzyka (wskaźniki) dysfunkcjonalności rodzin
Niskie umiejętności opiekuńczo- - wychowawcze rodziców	niska wiedza o potrzebach i możliwościach dziecka, typowych zachowaniach w danym etapie jego rozwoju, nierealne postrzeganie umiejętności i możliwości dziecka – wymagania nieadekwatne do wieku, nieznanostwo różnorodnych metod wychowawczych oraz preferowanie kar cielesnych, niewłaściwe postrzeganie dziecka – jako celowo denerwującego, niegrzecznego, złośliwego, obwinianie go o różne negatywne stany, robienie z niego „kozła ofiarnego”, poczucie nieograniczonej władzy nad dzieckiem, poczucie własności – „to moje dziecko i mogę z nim robić co chcę”, zaniedbywanie dziecka – niepilnowanie, podawanie pokarmów o niskich wartościach odżywczych, rzadkie mycie dziecka, niska stymulacja rozwoju dziecka
Niskie umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego	nieregularne podawanie ciepłych posiłków, bałagan w mieszkaniu i niski poziom higieny, nieumiejętność gospodarowania budżetem domowym
Niski poziom zaradności życiowej	niska umiejętność realizacji spraw urzędowych i innych na rzecz domu i rodziny oraz korzystania z usług, unikanie kontaktów z przedstawicielami służb społecznych i innych zawodów, bierność na rynku pracy
Niski poziom samooceny i kontroli nad własnym życiem	bierność, apatia, uległość, nadużywanie alkoholu
Zaburzone relacje małżeńskie lub partnerskie	występowanie ubogich, powierzchownych relacji między małżonkami/partnerami, liczne konflikty, występowanie w rodzinie nierównowagi sił, np. silny kontrolujący mężczyzna, bezradna kobieta lub odwrotnie, częsta zmiana partnerów i powroty do partnerów wcześniejszych
Cechy osobowościowe lub problemy psychologiczne rodziców	niski poziom tolerancji na frustrację spowodowany codziennymi stresami, podwyższony poziom pobudzenia w sytuacjach stresowych, sztywne, surowe i karzące postawy wobec dzieci: ustanawianie surowych zasad i bezwzględne ich egzekwowanie w codziennym życiu, powszechne stosowanie krzyku i gróźb niezależnie od charakteru nieposłuszeństwa dzieci lub odwrotnie - niezajmowanie się dziećmi, uległość rodzica wobec dziecka, brak zasad w funkcjonowaniu rodziny, cechy osobowości dogmatycznej i autorytarnej, wysoki poziom agresji i niska kontrola emocji i impulsów, labilność emocjonalna, przeżywane stany depresyjne, schizofrenia lub inne zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe, poważne ograniczenia fizyczne, które mogą uniemożliwiać odpowiednie relacje rodzic-dziecko

Niska dojrzałości społeczno-emocjonalna rodziców	młody wiek rodziców, ale też w każdym wieku: wyżej usytuowane potrzeby własne nad potrzebami całej rodziny, objawiające się, np. wydawaniem pieniędzy na własne zachcianki oraz spędzaniem czasu ze znajomymi zamiast z dziećmi, nie podejmowanie pracy zawodowej ani dalszego kształcenia, brak chęci do zmiany sytuacji życiowej, uzależnienie od pomocy społecznej i postawa roszczeniowa
Trudna sytuacja społeczna rodziców	brak partnera lub wsparcia z jego strony, brak wsparcia w rodzinie dalszej i w najbliższym otoczeniu, nieumiejętność korzystania z instytucjonalnego systemu wsparcia, brak możliwości odpoczynku od problemów życia codziennego
Trudności edukacyjno-wychowawcze dzieci	zaniedbywanie obowiązków szkolnych, niewykonywanie poleceń dorosłych, wagary, zachowania ryzykowne, ucieczki z domu i inne objawy niedostosowania społecznego dziecka
Sytuacje kryzysowe związane z etapami rozwoju rodziny lub zdarzeniami w rodzinie	np. urodzenie kolejnego dziecka, zdrada partnera, rozwód, utrata pracy, eksmisja, choroba w rodzinie, śmierć członka rodziny
Trudna sytuacja materialna rodziny	brak, niski lub nieregularny dochód, ubóstwo, zadłużenia w bankach, parabankach, nieregulowane opłaty
Trudne warunki mieszkaniowe	brak samodzielnego mieszkania, częste zmiany miejsca zamieszkania, ponoszenie wysokich - w stosunku do posiadanych dochodów - kosztów wynajmu mieszkań, nadmierne zagęszczenie, brak zaplecza sanitarnego, braki lub uszkodzenia w podstawowym wyposażeniu mieszkania, niski poziom higieny i porządku, zagrożenie eksmisją z powodu nieregulowanych opłat czynszu
Niska pozycja społeczna rodziców	zamieszkiwanie w tzw. enklawach biedy, niskie wykształcenie
Poważne dysfunkcje (patologia) w rodzinie	uzależnienia, przemoc domowa, prostytucja, przestępczość, np. handel narkotykami, kradzieże

Tabela 10. Problemy i ryzyka dysfunkcyjności rodzin. Opracowanie MOPS w Olecku

Rodziny, które charakteryzują wymienione w tabeli 10 grupy cech oraz wskaźniki ryzyka dysfunkcyjności, wymagają interwencji i działań wspierających ze strony instytucji pomocy społecznej oraz innych służb w sytuacjach, gdy nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudności życiowych.

Wspieranie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest warunkiem skutecznej ochrony prawa każdego dziecka do wychowywania się w środowisku rodzinnym, wyrównania szans życiowych i minimalizowania negatywnych skutków problemów w jego rodzinie.

W przypadkach, gdy dochodzi do sytuacji kryzysowych, zagrażających zdrowiu lub życiu, niezbędne jest zabezpieczenie dobra małoletnich dzieci poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej.

Liczbę dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej w latach 2019-2021 przedstawiają dane PCPR w Olecku.

Rodzaj pieczy zastępczej	2019		2020		2021	
	Liczba podmiotów	Liczba dzieci przebywających	Liczba podmiotów	Liczba dzieci przebywających	Liczba podmiotów	Liczba dzieci przebywających
Rodziny zastępcze spokrewnione	21	23	20	22	20	22
Rodziny zastępcze niespokrewnione niezawodowe	8	12	8	12	10	14
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym pogotowie rodzinne i zawodowe specjalistyczne	7	14	6	7	5	12
Rodzinne domy dziecka	0	0	2	6	2	6
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	5	19	5	16	6	18
OGÓŁEM	41	68	41	63	43	72

Tabela 11. Liczba dzieci z terenu gminy Olecko przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Źródło: PCPR w Olecku

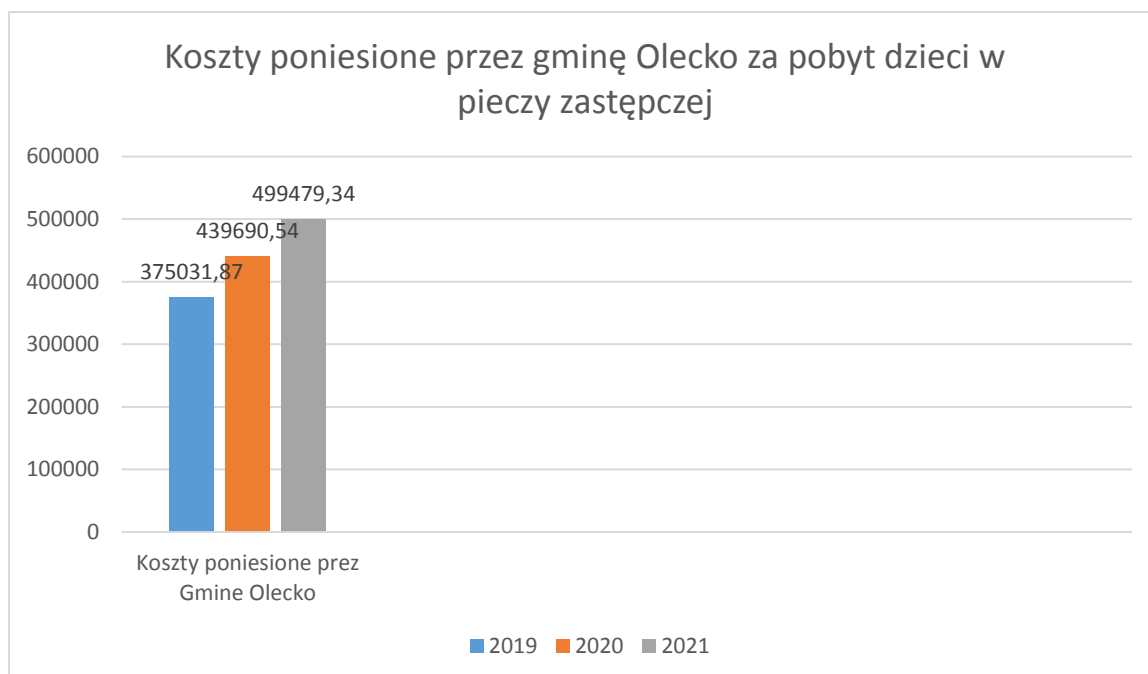
W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w placówce opiekuńczo-wychowawczej gmina, właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W roku 2012 po raz pierwszy, w związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, poniesiono wydatki ze środków własnych gminy na opiekę i wychowanie dzieci w pieczy zastępczej.

Wyszczególnienie		Lata		
		2019	2020	2021
Liczba dzieci z terenu gminy Olecko przebywających w pieczy zastępczej		59	63	62
w tym:	liczba dzieci, które trafiły do pieczy w danym roku	17	9	18
	liczba dzieci, które trafiły do adopcji	0	2	1
	liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej	4	2	7
Koszty poniesione przez gminę w zł		375 031,87	439 690,54	499 479,34

Tabela 12. Liczba dzieci z terenu gminy Olecko przebywających w pieczy zastępczej, za które gmina ponosi koszty opieki i wychowania. Źródło: PCPR w Olecku

Wykres nr 8. Koszty poniesione przez gminę Olecko za pobyt dzieci w pieczy zastępczej. Źródło: MOPS w Olecku

Przyczyny, dla których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej.

Wyszczególnienie	Lata		
	2019	2020	2021
Liczba rodzin, z których dzieci umieszczono w pieczy zastępczej w danym roku	17	12	17

W tym z powodu:	Niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodziców	15	10	12
	Niewydolności opiekuńczo-wychowawczej matki i braku zainteresowania ze strony ojca	0	0	5
	Niewydolności opiekuńczo-wychowawczej w związku z rozwdem rodziców	0	0	0
	Niewydolności opiekuńczo-wychowawczej małoletniej matki	0	1	0

Tabela 13. Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Źródło: PCPR w Olecku

W latach 2019-2021 w porównaniu do lat ubiegłych wzrosła liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Od 2020 roku dzieci znalazły schronienie w rodzinnych domach dziecka. Zwiększyła się liczba dzieci trafiających do placówek opiekuńczo-wychowawczych. Zaobserwować można również wzrost liczby rodzin zastępczych niespokrewnionych, niezawodowych.

Dzieci umieszczane są w pieczy zastępczej z powodu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodziców. W 2021 roku nastąpił wzrost liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej z powodu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej i braku zainteresowania ze strony ojca.

W MOPS w Olecku obecnie zatrudnionych jest dwóch asystentów rodziny. W odpowiedzi na potrzeby związane z koniecznością objęcia wsparciem rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze w 2021 roku został zatrudniony drugi asystent rodziny. Swoim wsparciem w 2021 roku asystenci rodziny objęli ogółem łącznie 34 rodziny. Realizując swoje zadania odpowiedzialni byli m.in. za:

- bezpośrednią pracę z rodzicami,
  - bezpośrednią pracę z dziećmi,
  - działania realizowane na rzecz dziecka i rodziny oraz organizację pracy własnej.
- Do głównych zadań asystentów rodziny należało wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, polegające w szczególności na:
- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
  - wzmocnieniu roli funkcji rodziny,
  - rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
  - podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
  - pomoc w integracji rodziny,
  - przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
  - pracą nad poprawą relacji z dalszą rodziną, środowiskiem sąsiedzkiem oraz instytucjami,
  - opracowaniu we współpracy z rodziną oraz koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej planu pracy z rodziną,

- udziału w przygotowaniu i realizowaniu gminnego programu wspierania rodziny.

Bardzo ważne w procesie pracy asystenta rodziny z rodziną jest nastawienie rodziny do pracy nad pożądaną zmianą, gotowość do współuczestniczenia w procesie przezwyciężania sytuacji trudnych w rodzinie, wymagających nie deklaracyjnych, lecz mających przełożenie na realne życie, działań, które mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia docelowego efektu. Długoterminowy okres realizowania usługi asystenta rodziny jest ściśle związany z indywidualną sytuacją rodzin. Ograniczenia zdrowotne rodziców, w tym niepełnosprawność intelektualna i inne dysfunkcje, uniemożliwiają asystentowi zakończenie współpracy bez obawy o zdrowie i życie dzieci. Konieczne jest stałe monitorowanie, wsparcie i pomoc w realizacji codziennych zadań.

Nadrzędnym celem pracy socjalnej i pracy asystenta rodziny są działania w celu tworzenia, w miarę możliwości, warunków do pozostawania dziecka w domu rodzinnym, a wobec dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej - do jego powrotu do rodziny biologicznej. W działaniach tych istotna jest przede wszystkim wola współpracy rodziny oraz współdziałanie z sądem rodzinnym, a zwłaszcza z kuratorskim zespołem służby sądowej oraz jednostkami gminnymi, powiatowymi, organizacjami pozarządowymi, NGO.

W dniu 11 maja 2021 roku zarządzeniem nr 10/2021 Dyrektora MOPS w Olecku została wprowadzona procedura postępowania pracownika socjalnego świadczącego pomoc w formie pracy socjalnej na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Celem głównym procedury jest poprawa funkcjonowania rodziny z dziećmi przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej lub stworzenie warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny naturalnej.

Cele szczegółowe:

1) Wzmocnienie lub nabycie przez rodziców umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w zakresie:

- pełnienia ról rodzicielskich,
- stosowania własnych metod wychowawczych,
- prawidłowej komunikacji w rodzinie,
- konstruktywnego rozwiązywania konfliktów,
- kształtowania norm i wartości rodzinnych,
- rozpoznawania problemów i potrzeb rozwojowych dziecka (emocjonalnych, intelektualnych i fizycznych),
- organizację czasu wolnego dla rodziny i dziecka.

2) Wzmocnienie lub nabycie przez rodziców umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego w zakresie:

- racjonalnego gospodarowania budżetem,
- określenia prawidłowej hierarchii potrzeb,
- podziału obowiązków w rodzinie,
- dbanie o higienę i zdrowy styl życia członków rodziny,
- utrzymania czystości w mieszkaniu,
- przygotowywanie pełnowartościowych, zróżnicowanych i ekonomicznych posiłków dostosowanych do wieku i potrzeb dzieci,

3) Wzmocnienie lub nabycie prawidłowych umiejętności społecznych funkcjonowania w zakresie:

- korzystania z zasobów środowiska lokalnego,

- korzystania z własnych możliwości i uprawnień,
- załatwiania spraw urzędowych,
- komunikacji społecznej.

W 2021 roku tym rodzajem wsparcia objętych zostało 12 rodzin z gminy Olecko, natomiast dane z października 2022 roku wskazują na wzrost rodzin objętych pomocą w ramach procedury opiekuńczo-wychowawczej i takich rodzin jest 19.

W związku z realizacją zapisów ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, asystenci rodziny zostali przypisani do wypełniania nowej „roli” – wspierania rodzin w sytuacji powikłanej ciąży, niepowodzenia położniczego, zdiagnozowania u dziecka ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zadanie asystenta rodziny polega na koordynacji wsparcia, w tym w zakresie przewyżniania trudności w pielęgnacji i wychowaniu dziecka, uzyskaniu wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej, jak również dostępu do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej. Dodatkowym uprawnieniem rodziny jest udzielenie asystentowi pisemnego upoważnienia do załatwiania w ich imieniu spraw. A zatem asystent rodziny może wspomóc rodzinę w procesie organizowania kompleksowej pomocy adekwatnej do sytuacji i jej potrzeb.

Ten rodzaj wsparcia jest realizowany w MOPS od czasu wejścia w życie ustawy, tj. od 1 stycznia 2017 roku. W 2021 roku wypłacono 1 świadczenie z tego tytułu w wysokości 4000 zł.

4. Zasoby instytucjonalne w gminie Olecko w obszarze wspierania rodziny

1. Urząd Miejski w Olecku
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku
3. Zespół Interdyscyplinarny przy MOPS w Olecku
4. Środowiskowy Dom Samopomocy w Olecku
5. Centrum Edukacyjno-Terapeutyczne w Olecku
6. Placówki oświatowe – szkoły i przedszkola
7. Świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne
8. Placówki ochrony zdrowia
9. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olecku
10. Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku
11. Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku
12. Regionalny Ośrodek Kultury w Olecku „Mazury Garbate”
13. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Olecku
14. Organizacje pozarządowe
15. Kościoły i związki wyznaniowe

4.1. Placówki wsparcia dziennego

Na terenie Gminy Olecko prowadzone są:

1. **zajęcia opiekuńczo-wychowawcze z elementami socjoterapii** w następujących

placówkach oświatowych:

- a) Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gąskach;
- b) Szkoła Podstawowa nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. Jana Twardowskiego w Olecku;
- c) Szkoła Podstawowa w Judzikach;

2. placówki wsparcia dziennego prowadzone przez NGO:

- a) Środowiskowa Świetlica Opiekuńcza „Puchatek” w Olecku prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Warmińsko-Mazurski Oddział Miejsko-Gminny w Olecku;
- b) Świetlica Środowiskowa im. Jana Pawła II w Olecku prowadzona przez Rzymskokatolicką Parafię p.w. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Olecku;
- c) placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej prowadzona przez Human „LEX” Instytut z siedzibą w Ełku.

4.2. Oświatowe placówki opiekuńczo-wychowawcze

Działalność opiekuńczo-wychowawcza prowadzona jest również w publicznych i niepublicznych placówkach oświatowych. Funkcjonują:

1) przedszkola (liczba zajętych miejsc wg stanu na 8 sierpnia 2022 r.: 472):

- a) Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi "Krasnal" w Olecku prowadzone przez Gminę Olecko;
- b) Przedszkole Niepubliczne „Jedyneczka" osoba prowadząca: Anna Derencz;
- c) Przedszkole Niepubliczne „Smyk" osoba prowadząca: Renata Dunaj;
- d) Przedszkole Niepubliczne „Bajka" osoba prowadząca: Jolanta Lenkiewicz;
- e) Przedszkole Niepubliczne „Kubuś i przyjaciele" osoba prowadząca: Edyta Karniej;
- f) Przedszkole Niepubliczne ABC osoba prowadząca: D.Smokowska. i I. Wasążnik;

2) żłobki (liczba zajętych miejsc wg stanu na 8 sierpnia 2022 r.: 74):

- a) Niepubliczny Żłobek „Jedyneczka" - osoba prowadząca: Anna Derencz;
- b) Żłobek „Smyczek" - osoba prowadząca: Renata Dunaj;

3) oddziały przedszkolne w gminnych szkołach podstawowych (liczba zajętych miejsc wg stanu na 8 sierpnia 2022 r.: 263) w:

- a) Szkole Podstawowej nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Olecku;
- b) Szkole Podstawowej nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Olecku;
- c) Szkole Podstawowej nr 3 im. Jana Pawła II w Olecku;
- d) Szkole Podstawowej nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. Jana Twardowskiego w Olecku;
- e) Szkole Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gąskach;
- f) Szkole Podstawowej w Babkach Oleckich;

4) zespoły wychowania przedszkolnego (liczba zajętych miejsc wg stanu na 8 sierpnia 2022 r.: 79) w:

- a) Zespół Wychowania Przedszkolnego przy Szkole Podstawowej im. Marszałka Józefa

Piłsudskiego w Gąskach;

- b) Zespół Wychowania Przedszkolnego w Kijewie;
- c) Zespół Wychowania Przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Babkach Oleckich;
- d) Zespół Wychowania Przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Judzikach;

5) świetlice szkolne w gminnych szkołach podstawowych w:

- a) Szkole Podstawowej nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Olecku;
- b) Szkole Podstawowej nr 2 im. Mikołaja Kopernika w Olecku;
- c) Szkole Podstawowej nr 3 im. Jana Pawła II w Olecku;
- d) Szkole Podstawowej nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. Jana Twardowskiego w Olecku;
- e) Szkole Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Gąskach;
- f) Szkole Podstawowej w Babkach Oleckich;
- g) Szkole Podstawowej w Judzikach.

4.3. Potrzeby inwestycyjne placówek wsparcia dziennego i oświatowych placówek opiekuńczo-wychowawczych

Na podstawie danych uzyskanych przez Wydział Edukacji oraz pełnomocnika ds. przeciwdziałania uzależnieniom, w ramach prac nad tworzeniem Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025, zbadano potrzeby lokalowe inwestycyjne, kadrowe, programowe i edukacyjne w funkcjonujących na terenie gminy Olecko placówkach wsparcia dziennego i oświatowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Oferta placówek wsparcia dziennego funkcjonujących na podstawie art. 18 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ich zasoby lokalowe są wystarczające. Podmioty prowadzące świetlice, w złożonych ofertach na realizację zadania, deklarowały objęcie opieką grup liczących minimum 20 dzieci. W praktyce liczba uczestników jest większa i wynosi około 30 dzieci. Według informacji uzyskanych od podmiotów prowadzących świetlice, liczba miejsc jest wystarczająca. Podmioty prowadzące świetlice pokrywają z własnych środków koszty nie wynikające ze złożonej oferty.

Zasoby kadrowe są adekwatne do liczby dzieci objętych opieką i realizowanych zajęć oraz zgodne z wymogami ustawowymi. Podmioty prowadzące placówki nie sygnalizowały potrzeby zwiększenia liczby miejsc.

Najczęściej wskazywane potrzeby w oświatowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych:

1) inwestycyjne:

- a) remonty budynków, dachów, pomieszczeń, klatek schodowych, boisk, ciągów pieszych, remonty kotłowni, wymiana instalacji (kominowej, elektrycznej, centralnego ogrzewania, oświetlenia, wentylacji), termoizolacja budynków;
- b) budowa i wyposażenie placów zabaw, dostosowanie placów zabaw do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością ruchową;

2) lokalowe:

- a) poprawa warunków lokalowych;
- b) utworzenie i wyposażenie kuchni i stołówki (SP w Babkach Oleckich);

- c) budowa sali gimnastycznej przy szkole (SP w Babkach Oleckich);
- d) budowa i wyposażenie biblioteki (SP w Babkach Oleckich)

3) kadrowe:

- a) doskonalenie warsztatu nauczycieli
- b) zwiększenie zatrudnienia w kuchni

4) programowe:

- a) specjalistyczne programy i pomoce edukacyjne z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w edukacji przedszkolnej;
- b) programy profilaktyczne skierowane do dzieci wymagających wsparcia i ich rodzin;
- c) finansowanie programów szkoleń dla rodziców „szkoła dla rodziców i wychowawców”

5) edukacyjne:

- a) zakup literatury dziecięcej
- b) organizacja większej liczby dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, w tym specjalistycznych

4.4. Instytucje powiatowe

1. Starostwo Powiatowe w Olecku
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku
3. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy przy PCPR w Olecku
4. Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Olecku
5. Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze
6. Powiatowe Centrum Wspierania Edukacji
7. Placówki Oświatowe - szkoły średnie i zawodowe
8. Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych w Olecku
9. Powiatowy Urząd Pracy w Olecku
10. Komenda Powiatowa Policji w Olecku.

W Olecku ma siedzibę Sąd Rejonowy, który wraz z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej odgrywa znaczącą rolę w systemie wspierania rodziny.

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowiła pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia gminnego systemu wspierania rodziny oraz określenia obszarów problemowych i priorytetów jego rozwoju.

Bazowe zestawienie mocnych stron (S), słabych stron (W), szans (O) i zagrożeń (T) dla takich sfer systemu wspierania rodziny w gminie Olecko jak: instytucje i podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny, placówki wsparcia dziennego oraz warunki funkcjonowania rodzin, zostało opracowane przez zespół pracowników socjalnych i asystentów rodziny.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze zdiagnozowana i rozpoznana sfera problemów społecznych na terenie gminy, - obowiązujące gminne strategie i programy w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, - profesjonalizm i współpraca pracowników instytucji działających na rzecz rodziny, - dostępność poradnictwa specjalistycznego (pedagogicznego, psychologicznego, terapeutycznego, prawnego), - zatrudnienie przez MOPS kolejnego asystenta rodziny, - działalność ZI i grup roboczych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - rozwinięta sieć placówek oświatowych, - rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa służąca rodzinie (kompleks sportowy przy MOSiR, Hala Lega, boiska Orlik, siłownie plenerowe, skatepark, place zabaw), - realizacja rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” finansującego dożywianie dzieci w szkołach; - funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, - działalność NGO na rzecz wspierania rodzin, - lokalna karta dużej rodziny, - oferta programowa MOSiR i ROK skierowana do dzieci i młodzieży, - funkcjonujące placówki ochrony zdrowia, w tym Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia, - działalność PK-I - współpraca z PUP w zakresie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych (PAI, prace społecznie użyteczne); - wrażliwość społeczna na występujące problemy społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt późne diagnozowanie problemów dziecka i rodziny, - niedostateczna ilość działań profilaktyczno-edukacyjnych w zakresie wspierania dziecka i rodziny, - izolacja społeczna rodzin dysfunkcyjnych, - niski poziom świadomego rodzicielstwa i kompetencji wychowawczych, - brak rodzin wspierających, - brak grupy wsparcia dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i problemem przemocy, - ograniczona ilość mieszkań chronionych, - duża liczba osób długotrwale bezrobotnych, - niski poziom aktywności klientów pomocy społecznej (bierność i bezradność w rozwiązywaniu własnych problemów), - ograniczona dostępność do poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego), - nadmierne obciążenie pracowników socjalnych (zagrożenie wypaleniem zawodowym), - niewykorzystywanie w pracy socjalnej metody projektu, metody grupowej i innych nowych metod (TSR, mediacje, KGR), - niewystarczające środki finansowe na realizację zadań w zakresie profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, - brak sprawnego systemu informacji i komunikacji pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, - brak zintegrowanej informacji na temat instytucji działających na rzecz pomocy rodzinie w kryzysie.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zmiana mentalności społecznej w kwestii postrzegania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, - edukacja i uświadamianie społeczeństwa na temat problemów społecznych, - pozyskiwanie środków z poza budżetu gminy na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, - wdrażanie usprawnień w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej (oddzielenie świadczeń pieniężnych od pracy socjalnej), - możliwość zatrudnienia kolejnych asystentów rodziny w MOPS ze środków zewnętrznych, - rozszerzenie usług realizowanych na rzecz dziecka i rodziny o rodziny wspierające, - edukacja rodziców, w szczególności poprzez treningi umiejętności rodzicielskich, radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzania budżetem domowym, - wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę, - rozszerzenie usług realizowanych na rzecz osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> - postępujący niż demograficzny i starzenie się społeczeństwa, - zjawisko migracji zarobkowej, zwłaszcza osób młodych i wykształconych; - pogłębianie się problemów społecznych (wykluczenie społeczne, uzależnienia, brak uprawnień emerytalno-rentowych, przemoc w rodzinie, bezrobocie), - brak spójnego i stabilnie funkcjonującego systemu prawnego, - pogłębiający się kryzys rodziny (spadek wartości instytucji małżeństwa, zanikające więzi rodzinne, zmiany zachodzące wewnątrz struktury rodziny - rozpad rodziny, rodziny „patchworkowe”), - pozostawanie w sferze ubóstwa, wykluczenia społecznego (tzw. zjawisko „dziedziczenia” biedy i problemów w rodzinach), - brak środków finansowych na zatrudnienie asystentów rodziny, - stereotypowe postrzeganie funkcjonowania pomocy społecznej, - wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym bez zabezpieczenia środków finansowych, - wzrost dostępności alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień.

Tabela 14. Analiza SWOT. Opracowanie MOPS w Olecku

Poszczególne czynniki zostały następnie ocenione pod kątem ich istotności dla funkcjonowania systemu wspierania rodziny i przekazane do analizy dyrektorowi MOPS w celu uzupełnienia lub wyeliminowania zidentyfikowanych czynników oraz dokonania korekty oceny poszczególnych czynników (do +/- 1 punktu).

Trzy najwyżej ocenione czynniki z każdej sfery systemu wspierania rodziny zostały poddane analizie wzajemnych oddziaływań SWOT/TOWS. Do analizy wykorzystano skalę ocen od 0 do 5 (0 – brak wpływu, 1 znikomy wpływ, 2 – mały wpływ, 3 – odczuwalny wpływ, 4 – duży wpływ, 5 – bardzo duży wpływ).

Wyniki analizy wzajemnych oddziaływań SWOT/TOWS przedstawia poniższa tabela:

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	548	364
Słabe strony	684	626

Tabela 15. Wyniki analizy SWOT/TOWS. Opracowanie MOPS w Olecku

Najwyższa wartość (siła oddziaływania) czynników w jednym z czterech pól pozwala określić najwłaściwszą strategię, związaną z określonym postępowaniem:

	Szanse	Zagrożenia
Mocne strony	Strategia agresywna (maxi-maxi)	Strategia konserwatywna (maxi-mini)
Słabe strony	Strategia konkurencyjna (mini-maxi)	Strategia defensywna (mini-mini)

Tabela 16. Wybór strategii. Opracowanie MOPS w Olecku

Analiza SWOT/TOWS wykazała, iż optymalnym typem planu strategicznego dla tworzenia systemu wspierania rodziny w gminie Olecko jest **strategia konkurencyjna** - występuje przewaga słabych stron nad mocnymi. Należy skoncentrować się na wykorzystaniu szans i jednocześnie minimalizować lub naprawiać słabe strony.

5. 1. Wnioski z analizy SWOT

- 1) Konieczne jest niwelowanie słabych stron instytucji pomocy społecznej (niewykorzystywanie w pracy socjalnej metody projektu, metody grupowej i innych nowych metod - TSR, mediacje, KGR), gdyż mocno ograniczają wykorzystanie istniejących szans (pozyskiwanie środków z poza budżetu gminy na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, na edukację rodziców, w szczególności poprzez treningi umiejętności rodzicielskich, radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzania budżetem domowym).
- 2) Słabe strony instytucji pomocy społecznej potęgują zagrożenia (brak wystarczających środków finansowych na podjęcie działań profilaktycznych, pogłębianie się problemów społecznych - wykluczenie społeczne, uzależnienia, brak uprawnień emerytalno-rentowych, przemoc w rodzinie, bezrobocie, nadmierne obciążenie pracowników socjalnych –

zagrożenie wypaleniem zawodowym, stereotypowe postrzeganie funkcjonowania pomocy społecznej).

- 3) Istotne jest wzmacnianie stopnia integracji i wspieranie aktywności mieszkańców i ich organizacji, gdyż sprzyjać to będzie wykorzystywaniu szans różnych sfer i ograniczeniu wzajemnego potęgowania się słabych stron i zagrożeń (wzrost liczby zadań zleczanych samorządom gminnym bez zabezpieczania środków finansowych). Zagrożenia mogą być minimalizowane dzięki zaangażowaniu organizacji pozarządowych (pozyskiwanie środków z poza budżetu gminy na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu).
- 4) Cele dla sfery funkcjonowania rodzin powinny koncentrować się na wykorzystaniu posiadanych zasobów (rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa służąca rodzinie, funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i streetworkingu, zatrudnianie kolejnego asystenta rodziny) oraz rozwijaniu interdyscyplinarnej współpracy instytucji (wcześniejsze diagnozowanie problemów dziecka i rodziny, zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego - prawnego, psychologicznego), gdyż ma to wpływ na wykorzystanie szans i ograniczenie zagrożeń.
- 5) Jednym z priorytetów powinna być poprawa profesjonalizmu pracowników oraz zwiększenie zatrudnienia o jednego pracownika socjalnego; współpracy instytucji działających na rzecz rodziny - wzmocnienie mocnych stron wpłynie na minimalizowanie zagrożeń i lepsze wykorzystanie szans.

6. Cele programu

Cele Programu są spójne z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Olecko na lata 2016-2025 przyjętej uchwałą nr ORN.0007.25.2016 Rady Miejskiej w Olecku z dnia 29 kwietnia 2016 r.

6.1. Cel główny

Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze i tworzenie optymalnych warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin w gminie Olecko.

6.2. Cele szczegółowe

- 1) Rozwój usług socjalnych i form wsparcia sprzyjających umacnianiu rodziny.
- 2) Promowanie i organizowanie różnorodnych form integracji rodziny ze społecznością lokalną.
- 3) Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

7. Adresaci programu

- 1) Rodziny, zwłaszcza przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
- 2) Dzieci i młodzież, którym należy zapewnić ochronę ich praw, stabilne środowisko wychowawcze oraz warunki harmonijnego rozwoju do samodzielności życiowej.
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

8. Realizacja programu

Zadania nałożone na gminy w zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej mają charakter obowiązkowy, uwzględniający zasadę interdyscyplinarności i pomocniczości. Priorytetem jest dobro rodziny, dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci. Zintegrowane działania instytucji i organizacji mają przyczynić się do minimalizowania negatywnych skutków sytuacji kryzysowych w rodzinach, przyczynić się do poprawy funkcjonowania rodzin, zapobiegać umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej, a rodzicom, których dzieci przebywają w pieczy - pomagać w tworzeniu warunków umożliwiających powrót ich dzieci do rodziny.

8. 1. Zadania w ramach realizacji celów

8.1.1. Rozwój usług socjalnych i form wsparcia sprzyjających umacnianiu rodziny			
Lp.	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	Diagnozowanie problemów i potrzeb rodzin, podejmowanie wczesnej interwencji w sytuacji zagrożenia dobra dzieci, monitorowanie rodzin z grup ryzyka.	- MOPS, - PCPR, - placówki oświatowe, - ochrona zdrowia, - sąd (ZKSS);	- liczba rodzin w grupach ryzyka, - liczba interwencji;

2.	Wspieranie rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zwłaszcza zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej, w formie: <ul style="list-style-type: none"> - asystentury rodzinnej - pracy socjalnej - placówek wsparcia dziennego 	<ul style="list-style-type: none"> - MOPS, - placówki wsparcia dziennego, - NGO; 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba zatrudnionych asystentów, - liczba rodzin objętych pracą socjalną, - liczba placówek wsparcia dziennego, - liczba dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego;
3.	Organizowanie różnorodnych form edukacji rodziców (grupy samopomocowe, warsztaty kompetencji i umiejętności wychowawczych, szkolenia z zakresu pielęgnacji noworodka, prowadzenia gospodarstwa domowego, gospodarowania budżetem domowym).	<ul style="list-style-type: none"> - MOPS, - PCPR, - placówki oświatowe, ochrona zdrowia; 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń, - liczba warsztatów, - liczba uczestników;
4.	Prowadzenie pracy z rodzicami zmierzającej do umożliwienia powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny naturalnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą, w tym w uzyskaniu mieszkania z zasobów gminy	<ul style="list-style-type: none"> - MOPS, - PCPR; 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba dzieci w pieczy zastępczej, - liczba dzieci, które powróciły do rodziny, - liczba mieszkań otrzymanych przez usamodzielnianych wychowanków;
5.	Rozwijanie integracyjnych form wychowania, edukacji, opieki, rehabilitacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością	<ul style="list-style-type: none"> - ŚDS, - placówki oświatowe, - placówki wsparcia dziennego; 	<ul style="list-style-type: none"> - formy działań, - liczba dzieci objętych wsparciem;

8.1.1. Rozwój usług socjalnych i form wsparcia sprzyjających umacnianiu rodziny

6.	Prowadzenie i rozwijanie placówek wsparcia dziennego: <ul style="list-style-type: none"> - świetlic środowiskowych - zajęć opiekuńczo-wychowawczych z elementami socjoterapii - streetworkingu. 	<ul style="list-style-type: none"> - placówki oświatowe, - NGO, - GKRPA, - kościoły; 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba placówek, - liczba dzieci objętych wsparciem;
----	--	--	---

7.	Zapewnienie dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczonych w miejscu zamieszkania oraz dla rodzin z dziećmi świadczonych w ośrodku wsparcia.	- MOPS, - ŚDS;	- liczba osób objętych usługami, - liczba rodzin z dziećmi, korzystających z usług, - liczba dzieci;
8.	Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego: rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego rodzinom i dzieciom.	- MOPS, - PCPR, - PCWE, - placówki oświatowe;	- rodzaj świadczeń, - liczba osób objętych poradnictwem;
9.	Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom w trudnej sytuacji materialnej (świadczenia z pomocy społecznej, w tym dożywianie dzieci, świadczenia rodzinne, wychowawcze, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, KDR, stypendia i zasiłki szkolne, dodatki mieszkaniowe).	- MOPS, - UM, - placówki oświatowe;	- rodzaj udzielanych świadczeń, - liczba rodzin objętych pomocą socjalną, - liczba dzieci;
10.	Realizacja projektów i kontraktów socjalnych sprzyjających aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych, w tym PSU i PAI.	- PUP, - MOPS;	- liczba projektów, - liczba kontraktów, - liczba uczestników PSU i PAI;
11.	Tworzenie i realizacja gminnych programów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i problemu przemocy w rodzinie.	- UM, - MOPS, - ZI, - placówki oświatowe;	- opracowane programy, - sprawozdania z realizacji programów;
12.	Zapewnienie dostępu do pomocy medycznej, psychospołecznej i terapeutycznej osobom i rodzinom z problemem uzależnienia od alkoholu i substancji psychoaktywnych.	- ochrona zdrowia, - UM;	- liczba osób zgłoszonych do GKRPA w celu zobowiązania do leczenia odwykowego, - liczba udzielonych porad i konsultacji oraz przeprowadzonych diagnoz;

8.1.1. Rozwój usług socjalnych i form wsparcia sprzyjających umacnianiu rodziny

13.	Zapewnienie pomocy interdyscyplinarnej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w oparciu o procedurę Niebieskie Karty.	- PCPR, - MOPS, - ZI, - KPP, - GKRPA, - PK-I, - placówki oświatowe, - ochrona zdrowia, - sąd (ZKSS);	- liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty, - liczba dzieci w rodzinach objętych procedurą Niebieskie Karty, - liczba prowadzonych procedur w związku z podejrzeniem przemocy wobec dziecka;
14.	Zapewnienie pomocy prawnej, psychologicznej i terapeutycznej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.	- PCPR, - PK-I;	- liczba osób objętych pomocą, - liczba dzieci;
15.	Zabezpieczenie środków na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	- MOPS	- wydatkowana kwota
16.	Tworzenie warunków do funkcjonowania rodzin wspierających.	- UM, - MOPS;	- rodzaj działań, - liczba rodzin wspierających, - liczba rodzin objętych wsparciem, - liczba dzieci;

8.1.2. Promowanie i organizowanie różnorodnych form integracji rodziny ze społecznością lokalną

Lp.	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin w społeczności lokalnej („Dni Rodziny”, pikniki rodzinne, festyny, imprezy kulturalne i sportowe).	- UM, - MOSiR, - ROK, - placówki oświatowe, - NGO;	- formy integracji, - liczba inicjatyw;
2.	Organizowanie dzieciom i młodzieży zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych służących podwyższaniu wiedzy, umiejętności, rozwijaniu talentów i zainteresowań oraz organizowanie wypoczynku letniego i zimowego.	- placówki oświatowe, - NGO, - MOSiR, - ROK, - MOPS;	- rodzaj zajęć, - liczba dzieci uczestniczących w zorganizowanych formach wypoczynku;
3.	Realizacja zajęć pozalekcyjnych z elementami profilaktyki uzależnień.	- UM, - placówki oświatowe, - NGO;	- liczba uczestników

4.	Promowanie i kształtowanie wśród młodzieży aktywności społecznej, kulturalnej i sportowej oraz nabywania pozytywnych doświadczeń w ramach: - wolontariatu, - organizacji pozarządowych, - zawodów sportowych, konkursów, warsztatów i przeglądów artystycznych.	- MOPS, - NGO, - ROK, - MOSiR, - placówki oświatowe;	- liczba inicjatyw z udziałem młodzieży
5.	Promowanie i rozwijanie form aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, rodzin z dziećmi.	- UM, - MOSiR, - NGO,	- rodzaj inicjatyw, - liczba inicjatyw;
6.	Inicjowanie i promocja nowych form wsparcia rodziny i dziecka w środowisku lokalnym.	- UM, - NGO;	- liczba inicjatyw lokalnych
7.	Prowadzenie kampanii informacyjnych w celu podwyższenia wrażliwości społecznej na problem krzywdzonych i zaniedbywanych dzieci.	- MOPS, - placówki oświatowe, - KPP;	- liczba kampanii
8.	Upowszechnianie informacji o instytucjach i innych podmiotach działających w środowisku lokalnym, ich kompetencjach i oferowanych formach wsparcia rodziny.	- PCPR, - MOPS;	- sposoby i kanały informowania, - liczba publikacji;
9.	Inicjowanie działań w zakresie włączenia społecznego i reintegracji zawodowej osób bezrobotnych i ich rodzin w ramach Klubu Integracji Społecznej.	- PUP, - MOPS;	- rodzaj działań, - liczba uczestników KIS;

8.1.3. Usprawnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze

Lp.	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki
1.	Rozwijanie współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny.	- PCPR, - MOPS, - placówki oświatowe, - NGO;	- liczba spotkań roboczych, - liczba zaangażowanych podmiotów;
2.	Wzmocnienie współpracy na rzecz rodziny, pracowników socjalnych i asystenta rodziny z pedagogami szkolnymi, kuratorami i innymi specjalistami.	- MOPS, - placówki oświatowe, - sąd (ZKSS);	- liczba spotkań roboczych;

3.	Współpraca z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie wspierania rodzin biologicznych w staraniach o powrót dziecka do domu rodzinnego.	- PCPR, - MOPS, - sąd (ZKSS);	- liczba spotkań roboczych, - liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych;
4.	Doskonalenie metod interwencji i pomocy interdyscyplinarnej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w oparciu o procedurę Niebieskie Karty.	- MOPS, - ZI;	- liczba szkoleń członków ZI i grup roboczych, - liczba uczestników;
5.	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej i innych podmiotów działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.	- PCPR, - MOPS;	- formy podejmowanego doskonalenia zawodowego, - tematyka szkoleń, - liczba uczestników;
6.	Wspólne działania lokalnych instytucji na rzecz rodziny dotkniętej długotrwałym bezrobociem.	- PUP, - MOPS, - ZDZ;	- liczna projektów, programów, - liczba uczestników

9. Przewidywane efekty

1. Poprawa sytuacji rodzin przeżywających trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci:

- podniesienie kompetencji społecznych rodziców, w szczególności rodzicielskich i opiekuńczo-wychowawczych;
- wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego;
- zwiększenie dostępności rodziny do poradnictwa specjalistycznego;
- zwiększenie świadomości rodzin w zakresie oferowanych usług i form wsparcia;
- wzrost aktywności rodzin oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne i zawodowe.

2. Minimalizowanie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej:

- skuteczniejsze zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach poprzez wczesne reagowanie na pojawiające się trudności;
- lepsze wsparcie rodziny dotkniętej sytuacją kryzysową;
- zwiększenie możliwości zapewniających ochronę i pomoc dzieciom.

3. Poprawa jakości usług świadczonych przez podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny:

- podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę;
- poprawa współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin;
- skuteczniejsze i efektywniejsze wykorzystanie lokalnych zasobów instytucjonalnych i potencjału specjalistów;
- lepszy przepływ informacji pomiędzy instytucjami;
- zainicjowanie tworzenia zespołów wspierających rodziny przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

4. Zwiększenie wiedzy mieszkańców miasta na temat oferowanych usług oraz form wsparcia dziecka i rodziny.
5. Podniesienie wrażliwości społecznej na krzywdę dziecka w rodzinie.

10. Źródła finansowania

- 1) Środki finansowe pochodzące z budżetu gminy w zakresie zadań własnych gminy.
- 2) Fundusze pochodzące z budżetu państwa przeznaczone na finansowanie zadań zleconych gminie przez administrację rządową.
- 3) Środki finansowe pochodzące z programów rządowych.
- 4) Środki finansowe pochodzące ze źródeł organizacji pozarządowych.
- 5) Fundusze uzyskane z Unii Europejskiej.
- 6) Środki pozyskane od inwestorów prywatnych (sponsorów).

11. Monitorowanie

Koordinatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 jest MOPS w Olecku. Monitoring programu będzie polegał na bieżącym gromadzeniu i analizowaniu informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w jego realizacji. Zebrane w toku monitoringu dane pozwolą na kontrolę postępu realizacji poszczególnych zadań.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Burmistrz Olecka w terminie do 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Miejskiej w Olecku sprawozdanie z realizacji programu.

12. Słowniczek

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych technik analitycznych służącą do porządkowania informacji. Opiera się na diagnozie stanu obecnego. SWOT to skrót pierwszych liter angielskich słów: strengths (mocne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse), threats (zagrożenia). Pogłębiona o badanie wzajemnych oddziaływań czynników wewnętrznych na zewnętrzne oraz zewnętrznych na wewnętrzne (SWOT/TOWS) pozwala uzyskać odpowiedzi na pytania:

Oddziaływanie czynników wewnętrznych na zewnętrzne:

- czy mocne strony pozwolą wykorzystać szanse?
- czy słabe strony zablokują wykorzystanie szans?
- czy mocne strony pozwolą na przewyższenie zagrożeń?
- czy słabe strony wzmocnią negatywny skutek zagrożeń?

Oddziaływanie czynników zewnętrznych na wewnętrzne:

- czy zagrożenia osłabią mocne strony?
- czy szanse spotęgują mocne strony?
- czy zagrożenia spotęgują słabe strony?
- czy szanse pozwolą przewyższyć słabe strony?

Analiza tych czynników pozwala na ocenę, jaki typ działań jest najbardziej użyteczny w osiągnięciu założonych celów. Jakościowa analiza obecnej sytuacji rodziny, dziecka i systemu opieki oraz prawdopodobnej przyszłej sytuacji pozwala na ukierunkowanie działań w ten sposób, by sprzyjały one osiągnięciu założonego celu.

Asystent rodziny – to osoba, która zajmuje się zawodowo wspieraniem rodziny przez pewien czas, aby rodzina w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci. Termin ten został wprowadzony od słowa „asysta”, które jest określeniem osoby towarzyszącej komuś, współobecnej, pomagającej, będącej w pogotowiu. Asystent rodziny towarzyszy rodzicom we wprowadzaniu zmian w swoim myśleniu, zachowaniu oraz otoczeniu, koniecznych do tego, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i prawidłowemu rozwojowi dzieci.

Klub Integracji Społecznej (KIS) – jednostka organizacyjna, której celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samo organizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. KIS może zostać powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

Praca socjalna – świadczenie z pomocy społecznej niezależne od kryteriów dochodowych. Praca socjalna prowadzona jest:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Praca socjalna świadczona jest i obejmuje obszary życia osób, rodzin i małych grup społecznych w zakresie:

- wspomagania ich w rozwoju,
- działań profilaktycznych wobec grup zagrożonych,
- zapobiegania pogłębianiu się problemów osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pracę socjalną realizują pracownicy socjalni, specjaliści pracy z rodziną, pedagodzy, psycholodzy, socjolodzy.

Pracę socjalną mogą wykonywać wymienieni wyżej specjaliści, zatrudnieni przez ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie oraz jednostki organizacyjne właściwe w sprawach zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, szpitale, ośrodki wsparcia, domy pomocy społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, zakłady karne, ośrodki kultury – do wykonywania zadań tych jednostek w zakresie pomocy społecznej, a także organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej.

Prace społecznie użyteczne (PSU) – jeden z instrumentów aktywizacji zawodowej skierowany do osób bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Organizowane są

przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane. Osoba wykonująca prace społecznie użyteczne zachowuje status osoby bezrobotnej i otrzymuje świadczenie w określonej kwocie, która podlega waloryzacji. Prace te mogą być wykonywane w wymiarze nieprzekraczającym 10 godzin tygodniowo i 40 godzin miesięcznie.

Program Aktywizacja i Integracja (PAI) - działania w zakresie integracji społecznej osób bezrobotnych, dla których został ustalony III profil pomocy, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w szczególności realizujących kontrakt socjalny, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej. Program realizowany jest przez:

- powiatowy urząd pracy - w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych, w ramach prac społecznie użytecznych;
- ośrodek pomocy społecznej lub podmioty prowadzące działalność statutową na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, zgodnie z przepisami o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – w zakresie integracji społecznej bezrobotnych.

Działania służące kształtowaniu aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym, mogą być realizowane, w szczególności, poprzez grupowe poradnictwo specjalistyczne, warsztaty trenerskie i grupy wsparcia, w wymiarze co najmniej 10 godzin tygodniowo. W czasie udziału osoby bezrobotnej w Programie Aktywizacja i Integracja powiatowy urząd pracy nie kieruje do bezrobotnego innych form pomocy. Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja trwa dwa miesiące.

Po zakończeniu Programu Aktywizacja i Integracja powiatowy urząd pracy ponownie określa profil pomocy i może:

- podjąć decyzję o ponownym skierowaniu osoby bezrobotnej do udziału w Programie, jednak nie dłużej niż łącznie na okres do 6 miesięcy;
- skierować osobę bezrobotną, w porozumieniu z ośrodkiem pomocy społecznej, do zatrudnienia wspieranego u pracodawcy na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym lub podjęcia pracy w spółdzielni socjalnej, zakładanej przez osoby prawne, o której mowa w przepisach o spółdzielniach socjalnych;
- ponownie ustalić profil pomocy, a w przypadku zmiany profilu niezwłocznie dostosować indywidualny plan działania i przedstawić bezrobotnemu propozycje pomocy określone w ustawie.

Procedura „Niebieskie Karty” – ogół czynności pomocowych podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza „Niebieska Karta-A” przez policjanta, pracownika socjalnego, przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, ochrony zdrowia lub oświaty.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” i działania pomocowe nie wymagają zgody osoby doznającej przemocy.

13 września 2011 r. Rada Ministrów wydała Rozporządzenie w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, które weszło w życie 18 października 2011 r. Rozporządzenie wskazuje jak rozpoczynać, prowadzić i kiedy można

zakończyć procedurę „Niebieskie Karty” oraz określa zasady dotyczące udziału w procedurze zespołów interdyscyplinarnych, do utworzenia których, na mocy ustawy, została zobowiązana każda gmina.

Rodzina dysfunkcyjna (dysfunkcyjna) – rodzina, która nie spełnia swoich funkcji. To rodzina, która poprzez zaburzone relacje, zasady, role czy komunikację nie zapewnia swoim członkom możliwości zdrowego i pełnego funkcjonowania. Mianem rodziny dysfunkcyjnej określa się często rodzinę, gdzie jedna lub kilka osób jest uzależnionych (np. od alkoholu, leków, narkotyków, pracy, jedzenia itd.), w której dochodzi do przemocy lub też któryś z jej członków nie może realizować swojej roli ze względu na doświadczane zaburzenia psychiczne. Bez względu na to, czy zaburzona jest jedna, czy więcej osób, problem dotyczy całej rodziny, ponieważ rodzina funkcjonuje jako całość, a członkowie rodziny wzajemnie oddziałują na siebie.

Rodzina wspierająca – rodzina, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- a) opiece i wychowaniu dziecka,
- b) prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- c) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka.

Rodzina zastępcza – rodzina, która tymczasowo bądź na stałe opiekuje się i wychowuje dzieci osierocone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić opieki i wychowania. Rodzina ta pełni funkcję rodziców zastępczych bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.

Rodziny zastępcze dzielimy na:

- spokrewnione – tworzone przez małżonków lub osoby, niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- niezawodowe – tworzone przez małżonków lub osoby, niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne – tworzone przez małżonków lub osoby, niepozostające w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, niebędącymi wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinny Dom Dziecka – ośrodek wychowawczy dla osieroconych lub pozbawionych opieki rodzicielskiej dzieci oraz młodzieży do 18 roku życia, który jest zorganizowany w naturalnych rodzinach zastępczych, w przystosowanych domach rodzinnych.

System pieczy zastępczej – to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego

oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

13. Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny opracowany został dla potrzeb lokalnej społeczności i realizowany będzie w latach 2023-2025 na terenie gminy Olecko. Zakres wyznaczonych celów i zadań powstał w oparciu o zasoby instytucjonalne, analizę programów z lat poprzednich oraz ocenę niezbędnych danych m.in.:

- o sytuacji demograficznej i społecznej z ostatnich lat,
- wskaźniki raportu z realizacji programu,
- konsultacji z podmiotami zaangażowanymi w działania programu.

MOPS w Olecku skupia swoje działania na rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym, niewydolnych wychowawczo, w których rodzice nie wypełniają swoich zadań, a prawidłowy rozwój dzieci jest zagrożony. Doświadczenia pracowników pomocy społecznej wskazują, że środowiska objęte programem borykają się z problemami natury finansowej oraz problemami związanymi z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wyzwaniem dla tutejszego ośrodka jest wspomaganie rodzin niewydolnych, w których błędy wychowawcze przekazywane są z pokolenia na pokolenie, a środowisko nie dostarcza przykładów „dobrego rodzicielstwa”. Z uwagi na nieustające zmiany zachodzące w środowisku społecznym, niezbędnym jest ciągłe poszukiwanie nowych koncepcji i rozwiązań, jak również powiększanie grona podmiotów współpracujących na rzecz przywrócenia rodzinie zdolności do wypełniania swoich obowiązków. Należy także podkreślić, że celem ostatecznym zawsze będzie zapewnienie prawidłowo funkcjonującego środowiska dla bezpieczeństwa i dobra dziecka. Zmianie ulegać będą jedynie techniki, metody i koncepcje wykorzystywane do pracy z rodziną.

13. Spis tabel i wykresów

Wykres nr 1. Liczba mieszkańców z podziałem na miasta i wsi	7
Wykres nr 2. Liczba mieszkańców z podziałem na kobiety i mężczyzn	7
Wykres nr 3. Liczba ludności z podziałem na grupy wiekowe	8
Wykres nr 4. Planowana wielkość zasobów mieszkaniowych w poszczególnych latach	10
Wykres nr 5. Zaległości najemców zasobów komunalnych	11
Wykres nr 6. Rodziny z dziećmi zamieszkałe na terenie gminy Olecko korzystające z pomocy społecznej	15
Wykres nr 7. Rodziny z dziećmi zamieszkałe na terenie gminy Olecko korzystające z pomocy społecznej z podziałem na ilość dzieci w rodzinie.....	16
Wykres nr 8. Koszty poniesione przez gminę Olecko za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.....	20

Tabela 1. Liczba mieszkańców	6
Tabela 2. Liczba mieszkańców według wieku.....	8
Tabela 3. Bieżące zapotrzebowanie na mieszkania komunalne i socjalne	9
Tabela 4. Planowana wielkość zasobów mieszkaniowych w poszczególnych latach.....	9
Tabela 5. Zaległości najemców zasobów komunalnych gminy Olecko.....	10
Tabela 6. Karta Diagnostyczna	12
Tabela 7. Klienci pomocy społecznej	13
Tabela 8. Powody przyznania pomocy społecznej.....	14
Tabela 9. Rodziny z dziećmi	15
Tabela 10. Problemy i ryzyka dysfunkcyjności rodzin.....	17
Tabela 11. Liczba dzieci z terenu gminy Olecko przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	19
Tabela 12. Liczba dzieci z terenu gminy Olecko, umieszczonych w pieczy zastępczej po 1 stycznia 2012 r., za które gmina ponosi koszty opieki i wychowania	20
Tabela 13. Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.....	20
Tabela 14. Analiza SWOT	28
Tabela 15. Wyniki analizy SWOT/TOWS.....	29
Tabela 16. Wybór strategii.....	29

Uzasadnienie

Opracowanie i realizacja trzyletnich programów wspierania rodziny, zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy do zadań własnych gminy.

Podstawowym założeniem programu jest utworzenie systemu opieki nad dziećmi oraz wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, w celu przywrócenia im zdolności do wypełnienia tych funkcji, poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Realizowane w ramach programu zadania koncentrować się będą na całej rodzinie, również w sytuacjach, gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Współczesne rodziny zmagają się z wieloma problemami, które mogą doprowadzić do dezorganizacji życia rodzinnego. Postęp cywilizacyjny i technologiczny poprawił jakość życia w wielu obszarach. Niestety pojawiły się nowe zagrożenia i problemy, które negatywnie oddziałują na życie rodzinne. Sytuację rodzin problemowych determinuje niski kapitał społeczny, wielopokoleniowe, dziedziczone nieprawidłowe wzorce wychowawcze, przemoc, uzależnienia i inne problemy ujmowane w kategorię patologii społecznych.

Rodzinie przeżywającej trudności w prawidłowym funkcjonowaniu oraz wypełnianiu obowiązków rodzicielskich należy zapewnić wsparcie i interdyscyplinarną pomoc umożliwiającą jej samodzielne przewyżczenie wszelkich problemów.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej szczególną rangę przypisała funkcji opiekuńczo-wychowawczej realizowanej w rodzinie. Realizowanie tych zadań, na mocy ustawy, zostało w znacznej mierze oparte na usłudze asystenta rodziny. Jest on głównym koordynatorem działań, które w zamierzeniu muszą być zindywidualizowane, tj. ich wykorzystanie zależne jest od potrzeb konkretnej rodziny.

Należy poczynić wszelkie starania, aby rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej uzyskały profesjonalną pomoc i mogły w przyszłości samodzielnie, bez wsparcia instytucjonalnego, realizować złożone funkcje rodziny.

Z uwagi na powyższe wskazane jest przyjęcie uchwały.